

مجلات رشد و رویکرد تحول گرایانه

چند گام به پیش

۲۰

رشد

بهار ۱۳۹۰ شماره هشتم

در ایران، سالیانه صدها مجله و نشریه تخصصی و غیر تخصصی، با ویژگی‌های خاص به لحاظ زمینه انتشار، دایره مخاطبان، دوره انتشار، حجم، قطع، رنگ و... منتشر می‌شود. به‌ویژه در حوزه آموزش

■ ناصر نادری

معاون برنامه‌ریزی مجلات رشد

تجارب و نظرات علمی و مدیریتی در حوزه تعلیم و تربیت در ایران و جهان؛

- توزیع در گستره ملی و توجه به تفاوت‌های مخاطبان از لحاظ شرایط اقلیمی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و... و ایجاد فضای مشارکت استان‌ها در تولید محتوا و شبکه وسیع توزیع مجلات؛
- توجه به تحولات جامعه و رویکردهای تحول‌گرایانه آموزش و پرورش، از حیث مهندسی مفهومی و ساختاری نوین در قالب برنامه ملی آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی و... در چارچوب آموزه‌های دینی، اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی و دغدغه‌های امام(ره) و رهبری، و نیز تجارب و یافته‌های جهانی در حوزه تعلیم و تربیت با رعایت اصول بومی‌سازی و تطبیق با مبانی دینی و فلسفی تعلیم و تربیت اسلامی.

ویژگی‌های مشترک مجلات رشد با سایر رسانه‌های نوشتاری آموزشی

- ویژگی‌های مشترک مجلات رشد با سایر رسانه‌های نوشتاری در حوزه آموزش، عبارت‌اند از:
- توجه متعادل به کارکردهای رسانه‌های نوشتاری، شامل اطلاع‌رسانی، آموزش، تبلیغ و سرگرمی، با رویکرد خاص آموزشی؛
  - توجه به عناصر جذابیت متنی و تصویری، با شناخت رسانه‌های رقیب غیر کاغذی (دیجیتالی) و ذائقه متغیر و سیال مخاطبان؛
  - توجه به صحت و درستی، روشنی و وضوح و جامعیت و کامل بودن ساختار متون نوشتاری و سوژه‌ها (ارزش‌های خبری)؛
  - توجه به ارزش‌های خاص سوژه‌ها، شامل دربرگیری، مجاورت، تازگی، بزرگی و فراوانی و تعداد، برخورد و اختلاف و درگیری، استثنا و شهرت؛

نیز ده‌ها مجله و نشریه تولید می‌گردد. بی‌تردید، در حوزه آموزش، مهم‌ترین و پرشمارگان‌ترین مجلات در ایران و منطقه، «مجلات رشد» هستند که با پیشینه نیم قرن برای فرهنگیان ایران (مدیران، معلمان، مشاوران، مربیان، دانشجویان تربیت معلم و...) و دانش‌آموزان انتشار می‌یابند.

ویژگی‌های خاص مجلات رشد

- مهم‌ترین ویژگی‌های خاص مجلات رشد، عبارت‌اند از:
- وابستگی به برنامه درسی ملی و رسمی و ارتباط معنادار با متون درسی و اهداف آموزش و پرورش و تلاش در جهت تحقق عدالت آموزشی و توسعه همه‌جانبه آموزش و پرورش؛
  - مخاطبان خاص، شامل فرهنگیان و دانش‌آموزان و توجه به نیازها، علایق و ویژگی‌های روان‌شناختی، جامعه‌شناختی و زیبایی‌شناختی آنان؛
  - زمینه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی مجلات و توجه به رویدادها،

بازاندیشی، بازسازی و بازآفرینی در فرایند تولید مجلات رشد

الف) مرحله نیازسنجی

- ارتباط دوجانبه و مستمر با مخاطبان و درک علایق، سلیق و نیازهای آنان؛
- توجه به شرایط خاص روان‌شناختی، جامعه‌شناختی و زیبایی‌شناختی مخاطبان؛
- توجه خاص به نیازهای شغلی (نگرش، دانش و مهارت) آنان در چرخه آموزش و پرورش.

ب) مرحله برنامه‌ریزی و طراحی محتوا

- بهره‌مندی از یافته‌های جدید علمی و تجربه‌های امروزمین مخاطبان و تلفیق هوشمندانه آن؛
- رعایت نگرش علمی و اسلوب حرفه‌ای به پدیده‌های آموزش و پرورش؛
- توجه به اصول بنیادین تعلیم و تربیت اسلامی، اهداف عالی آموزش و پرورش و رویکردهای تحول‌گرایانه آن؛
- دقت در تفاوت‌های اقلیمی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... مخاطبان در سراسر ایران؛
- توجه به چالش‌ها و واقعیت‌ها در لایه‌های پنهان و آشکار آموزش و پرورش؛
- توجه به شرایط امروز آموزش و پرورش در جهان و استفاده از تجارب سایر کشورها و بومی‌سازی آن‌ها.

- توجه به تعامل دوسویه رسانه با مخاطبان و ایجاد فضای مشارکت جدی آنان در تولید محتوا؛
- توجه به ارتباط مستمر با مخاطبان، به‌ویژه در مراحل نیازسنجی (پیش از تولید محتوا) و بازخوردشناسی (پس از تولید و چاپ مجله)؛
- مطالعه تطبیقی روند تولید محتوا، تولید فنی-هنری، توزیع و کاربست مجلات آموزشی در جهان (کاغذی و غیر کاغذی) و بهره‌مندی از نقاط قوت آن‌ها (الگوپذیری)؛
- توجه به تبلیغات و اطلاع‌رسانی به جامعه مخاطبان و آشنایی با فواید و کارکردهای مجلات، به‌ویژه در فرایند یاددهی-یادگیری؛
- توجه به چالش‌ها و تحولات جهانی و منطقه‌ای در حوزه‌های رسانه و ارتباطات.

چشم‌انداز مجلات رشد

با درک شرایط امروز جهان، تأثیر پیچیده رسانه‌ها در تار و پود زندگی مخاطبان و حضور ملموس رسانه‌های رقیب، انتظارات و توقعات خانواده‌ها و سایر نهادها از آموزش و پرورش، بروز معضلات فرهنگی و اجتماعی و... تحولات شگرف در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)؛ ذائقه متغیر و سیال مخاطبان، پدیده جهانی شدن و بحران هویت در نسل‌های نوجوان و جوان، توطئه‌ها و تهدیدهای دشمنان انقلاب اسلامی و شگردهای آنان در حوزه نرم‌افزار و تلاش برای استحاله فرهنگی و سست کردن بنیان‌های فکری و روحی مخاطبان و... به این نکته واقف می‌شویم که شرایط فرهنگی کشور و آموزش و پرورش، شرایط «ویژه‌ای» است.

لازمه گذر هوشمندانه و مدیریت آن، بازاندیشی، بازسازی و بازآفرینی در فرایند تولید مجلات رشد با رویکرد تحول‌گرایانه است.

- رعایت زمان‌بندی و توزیع به موقع مجلات؛
- افزایش شوق همکاری عوامل انسانی (نمایندگان رشد) در توزیع؛
- نظارت دقیق بر توزیع مجلات تا سطح مدارس؛
- توسعه شبکه نرم‌افزار اداره توزیع؛
- بهره‌مندی از تجارب نمایندگان رشد در توزیع بهتر، سریع‌تر و کم‌هزینه‌تر مجلات؛
- تلاش در جهت رفع یا کاهش کاستی‌ها، معضلات و محدودیت‌های توزیع مجلات در سطوح استان، منطقه و مدرسه؛
- ایجاد انگیزه و رغبت در مدیران و معلمان مدارس برای استفاده از محتوای مجلات؛
- افزایش اطلاع‌رسانی و تبلیغات درباره مجلات رشد، کارکردها و فواید آن‌ها به خانواده‌ها، فرهنگیان و دانش‌آموزان.

و) مرحله کاربست و دریافت بازخورد از مخاطبان

- تقویت استفاده از محتوای مجلات در فرایند یاددهی - یادگیری و دوره‌های کوتاه مدت ضمن خدمت؛
- نظرسنجی به صورت حضوری (گفت‌وگوی چهره به چهره) یا استفاده از پرسش‌نامه در مدارس؛
- ارائه تجربه‌های موفق استان‌ها در نشریه «هزارنقش» (ویژه استان‌ها)؛
- استفاده از تجارب نمایندگان رشد در کاربست محتوای مجلات در همایش سالانه؛
- تشویق مسابقات پژوهشی، خلاق‌مدار و گروهی در مدارس؛
- تشویق برنامه‌های فرهنگی و علمی و تفریحی از محتوای مجلات و برگزاری جشن رشد در مدارس و...

ج) مرحله تولید محتوا

- توجه به تعدد پدیدآورندگان شایسته و پرهیز از انحصارطلبی؛
- توجه به تنوع قالب‌های نوشتاری و رعایت معیارهای مطلوب هر قالب نوشتاری؛
- توجه به نیازهای شغلی و حرفه‌ای مخاطبان؛
- توجه به جذابیت و صحت و سندی و جامعیت محتوا، به صورت توأمان؛
- توجه به آثار شایسته مخاطبان و بهره‌مندی از آن‌ها؛
- توجه به تازگی و مسئله‌مداری سوژه‌ها و تطبیق با شرایط شغلی و روحی و ذهنی امروز مخاطبان؛
- مشارکت علمی استان‌ها در تولید محتوا؛
- رعایت اصول علمی - تخصصی، ژورنالیستی، ویرایشی و گرافیکی و فنی.

د) مرحله تولید فنی - هنری

- توجه به معیارهای مطلوب (استانداردها) در طراحی گرافیک، تصویرسازی، عکاسی و چاپ و صحافی مجلات؛
- افزایش توان رقابت مجلات با سایر رسانه‌های جذاب رقیب؛
- تقویت ذائقه هنری و زیبانشناختی مخاطبان؛
- توجه به ارتقای سیستم فنی و مواد اولیه؛
- بهبود کاغذ و رنگ و نظارت دقیق در مراحل چاپ و صحافی.

ه) مرحله توزیع